ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПОРІВНЯЛЬНО-АНАЛІТИЧНЕ ПРАВО

5/2017

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

WWW.PAP.IN.UA

РОЗДІЛ 4
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Боднарчук О.Г.
ПРАВОВА РОБОТА В ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ
В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ ВІДНОСИНАХ 145

Лапінська Є.І.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ
У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ 148

Несинова С.В.
ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ ЯК СУЧАСНИЙ ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ
ЕФЕКТИВНОГО ПОЗАСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ 151

Трегубенко Г.П., Дзюба Н.В., Метелиця А.С.
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЙДЕРСТВА
В УКРАЇНІ І ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ 154

РОЗДІЛ 5
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Андріїв В.В.
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ 158

Ласько І.М., Прус І.М.
ПРАВО НА ПОВАГУ ДО «ПРИВАТНОГО» ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКА ВІДПОВІДНО
ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД
ТА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ 161

Соцький А.М.
ПРОЕКТ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС
НЕПОВНО ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ 164

РОЗДІЛ 6
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО;
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Власенко Ю.Л.
ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 167

Грушкевич Т.В.
СТРАТЕГІЯ ЄС У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ 171

Демчук Т.І.
ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ
ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ 174

Межевська Л.В., Кукса О.О.
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛІ 177

Межевська Л.В., Майорова А.О.
РИНОК ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ:
СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСКІЙ ДОСВІД 180

Чабаненко М.М., Мірошніченко О.О.
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ГРОМАДЯН
З ІНШИМИ ВИДАМИ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ 183

РОЗДІЛ 7
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Бєлих Д.В.
СТАН ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДЖЕРЕЛ
У СФЕРІ ОБОРОТУ ІНФОРМАЦІЇ В АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ 186

Бенедик В.І.
ОКРЕМІ ПИТАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЬОГО
В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД 189

РОЗДІЛ 4
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.52

ПРАВОВА РОБОТА В ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ ВІДНОСИНАХ

LEGAL WORK IN THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN MODERN MARKET RELATIONS

Боднарчук О.Г.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарського права та процесу
Університету державної фіскальної служби України

Стаття присвячена дослідженню змісту правової роботи в діяльності вищих навчальних закладів, яка є необхідним господарсько-правовим засобом регулювання їх діяльності в сучасних ринкових відносинах. З'ясовано, що в науковій юридичній літературі відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «правова робота». Акцентовано увагу на такому обов'язковому напрямі в змісті правової роботи, як правове забезпечення оформлення прав інтелектуальної власності на результати науково-дослідної діяльності вищих навчальних закладів.

Ключові слова: підприємництво, інновації, правова робота, юридична служба, науково-дослідна діяльність, захист прав інтелектуальної власності.

Статья посвящена исследованию содержания правовой работы в деятельности высших учебных заведений, которая является необходимым хозяйственно-правовым средством регулирования их деятельности в современных рыночных отношениях. Установлено, что в научной юридической литературе отсутствует единый подход к толкованию понятия «правовая работа». Акцентировано внимание на одном из обязательных направлений в содержании правовой работы, а именно правовом обеспечении оформления прав интеллектуальной собственности на результаты научно-исследовательской деятельности высших учебных заведений.

Ключевые слова: предпринимательство, инновации, правовая работа, юридическая служба, научно-исследовательская деятельность, защита прав интеллектуальной собственности.

The article is devoted to the study of the content of legal work in the activities of higher educational institutions, which is a necessary economic and legal means of regulating their activities in modern market relations. It is found out that in the scientific legal literature there is no single approach to the interpretation of the concept of «legal work». The emphasis is on one of the compulsory directions in the content of legal work, as a legal support for the registration of intellectual property rights for the results of research activities of higher educational.

Key words: entrepreneurship, innovation, legal work, legal service, research activity, protection of intellectual property rights.

Постановка проблеми. В умовах сучасного стрімкого реформування законодавчої системи України, постійних змін та прийняття нових нормативно-правових актів з урахуванням європейського досвіду підприємства, установи, організації потребують правового захисту своїх прав та законних інтересів. Разом із тим невідповідність українського діючого законодавства (а саме ігнорування в господарському законодавстві вищих навчальних закладів, як учасників відповідних відносин, недостатність правового регулювання цих відносин на нормативно-правовому рівні) меті інтенсивного розвитку системи вищої освіти не дозволяє стверджувати, що діяльність вищих навчальних закладів сприяє формуванню в Україні соціально-ринкової економіки на базі інновацій [1, с. 166].

Стан опрацювання. Теоретичні проблеми організації правової роботи у сфері господарської діяльності були предметом дослідження таких науковців, як І.В. Головань, В.І. Горевий, С.Ф. Добровський, А.М. Долгополов, І.Е. Замойський, Г.Л. Знаменский, В.К. Мамутов, В.І. Чудінов, Ф.О. Ярошенко та ін.

Метою статті є обґрунтування змісту правової роботи в діяльності ВНЗ, як господарсько-правового засобу регулювання їх діяльності в сучасних ринкових відносинах.

Виклад основного матеріалу. З початком значних змін юридичних правил гри всіх галузей економіки на світовому ринку фактично Україна вступила в новий міжнародний ринок. Держава отримала змогу безперешкодного експорту власної вітчизняної продукції, яка повинна відповідати європейським нормам і законодавству європейських та інших країн світу [2, с. 166].

Зокрема, серед можливих шляхів реформування і подолання кризових явищ у системі вищої освіти можуть бути: «широке впровадження підприємництва у сфері вищої освіти, надання широкої автономії і самостійності ВНЗ, реалізація ними різноманітних законодавчо можливих шляхів застосування підприємницьких підходів у своїй діяльності як дієвих ринкових механізмів у процесі подальшого реформування вищої освіти України …» [3, с. 214].

Доцільно зауважити, що вищий навчальний заклад (далі – ВНЗ) має всі ознаки суб'єкта господарювання. Зокрема, ВНЗ здійснюють господарську діяльність, мають сукупність господарських прав та обов'язків, відокремлене майно та відповідають за зобов'язаннями в межах свого майна.

Разом із тим для ВНЗ характерним є те, що він у рамках інноваційної діяльності може вступати і в ринкові, і в неринкові інноваційно-економічні відносини. Зокрема, інноваційно-економічні відносини, можливі в тих випадках, коли інновації в науці (у тому числі педагогічній) зливаються з інноваціями в бізнесі [4, с. 34].

Доцільно відмітити, що підприємництво у ВНЗ – це самостійне організаційно-технічне новаторство на основі використання різних можливостей для надання нових або вдосконалення освітньо-наукових послуг із застосуванням нових ідей, методів, методик і технологій, знаходження нових джерел матеріального та морального стимулювання освітньо-наукової діяльності, диверсифікації фінансових надходжень для підтримки діяльності і розвитку ВНЗ, захоплення ринків освітньо-наукових послуг, інтелектуальної, освітньої та науково-технічної продукції

ВНЗ з метою отримання прибутків і самореалізації власної мети навчального закладу [3, с. 218–219].

Л.М. Шаталова звертає увагу на те, що ВНЗ як некомерційна організація може здійснювати непідприємницьку діяльність, яка служить меті створення некомерційної організації, та одержувати доход, необхідний їм для реалізації статутних цілей. При цьому мета отримання прибутку може бути відсутньою чи відігравати другорядну роль. У свою чергу, така норма дасть змогу ВНЗ мати право отримувати додаткові кошти та на власний розсуд розпоряджатися ними на покриття недофінансованих статей видатків (збільшення заробітної плати, закупівлі техніки, обладнання, літератури тощо) з державного бюджету практику [5].

О.В. Куцурубова-Шевченко стверджує, що останнім часом ВНЗ послабили увагу до правової роботи, її роль або применшується, або взагалі не організована. Крім того, автор констатує, що у «ВНЗ здійснюється лише юридичне обслуговування процесів із надання платних освітніх послуг. Натомість майже відсутнє правове забезпечення наукової діяльності ВНЗ, особливо правове оформлення та подальше використання її результатів» [1, с. 310].

Однак останнім часом зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить, що вирішення завдання розбудови сучасної конкурентної економіки та суспільства знань потребує оптимального використання новітніх моделей інноваційних процесів, важливою складовою частиною яких виступають дослідницькі інноваційні університети. Такі вищі навчальні заклади, працюючи в тісному партнерстві з державою і місцевим самоврядуванням та суб'єктами економічної діяльності, дедалі більше перетворюються на центри інноваційного розвитку, досягаючи значного прискорення процесів впровадження результатів досліджень і розробок у затребувані економікою технології, товари і послуги [6].

Б.В. Дерев'янко акцентує увагу на тому, що виведення вітчизняних навчальних закладів на рівень навчально-науково-дослідницьких ВНЗ європейського рівня можливе завдяки застосуванню механізму навчально-науково-промислової інтеграції із залученням інвестицій із практичної у навчально-наукову сферу шляхом утворення технопарків та інших об'єднань підприємств, спрямованих на розроблення інноваційного продукту і запровадження його в практику [7, с. 10].

А.В. Гусь зазначає, що «найбільш складними під час здійснення на практиці комерціалізації інтелектуальної власності є проблеми формування ринкових відносин її комерційного використання. Розвинені країни і ті, що розвиваються, вже довели ефективність інноваційної діяльності в контексті загальноекономічного розвитку держави, основним суб'єктом якої є вищі навчальні заклади як приватної, так і державної форм власності. Сьогодні в їх структурі створені спеціальні компетентні органи, які відповідають за процес залучення навчального закладу до бізнесу» [8, с. 254].

Отже, зростання потреби в належному правовому регулюванні господарсько-інноваційних відносин за участі вищих навчальних закладів вимагає належної організації правової роботи в них.

Водночас незважаючи на значні дослідження змісту правової роботи, напрямів та форм її здійснення будь-якими підприємствами, організаціями, установами, необхідно все ж таки визначати зміст та напрями правової роботи в кожній сфері діяльності з урахуванням її особливостей в окремих галузях економіки, соціальної сфери. Проте ще й серед цих галузей, наприклад, характер правової роботи в охороні здоров'я, культурі, освіті тощо не є тотожними. Різним є також об'єм і напрями цієї роботи в міністерствах, відомствах, господарських організаціях, установах. Навіть в організаціях і установах одного рівня характер цієї роботи неоднозначний [9, с. 5].

Доцільно зазначити, що сам термін «правова робота» в сучасному розумінні використовується недавно. Правова робота – це правовий засіб, який використовується суб'єктами приватних і публічних правовідносин під час задоволення їх інтересів з метою ефективнішого застосування та/або реалізації права [10, с. 127]. Правова робота – особливий, багатоплановий вид діяльності суб'єктів господарювання, спрямований на забезпечення підвищення їхньої ділової активності, розвиток підприємництва та на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість, підвищення продуктивності праці та якості роботи за дотримання планової, договірної, трудової дисципліни [11, с. 19].

Правова робота – це нормотворча та правозастосовна діяльність суб'єктів господарювання та/або не господарюючих суб'єктів в особі органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію прав та обов'язків суб'єктів господарського права, забезпечення підвищення їхньої ділової активності, розвиток підприємництва та на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість, підвищення продуктивності праці та якості роботи за дотриманням планової, договірної, трудової дисципліни [12, с. 193–194].

Правова робота – це багатопланова діяльність, що охоплює всі напрями господарської діяльності, безпосередньо пов'язана зі створенням матеріальних цінностей, застосуванням праці робітників та службовців, вирішенням питань соціально-економічного, науково-технічного, культурного забезпечення колективів підприємств та установ, а не тільки діяльність юридичної служби, що спрямована на організацію контролю за виконанням законів, пропаганду права, складання юридичних документів, участь у розгляді господарських та інших справ юрисдикційними органами [13, с. 8–9].

І.В. Головань стверджує, що суть правової роботи – це спеціалізована діяльність осіб, що мають юридичні знання і організаційні повноваження, яка організовує реалізацію законодавства і тим самим забезпечує певний рівень законності в діяльності суб'єкта господарювання [14, с. 44]. С.В. Несинова вважає, що сутність правової роботи знаходить свій прояв у тому, що вона являє собою комплекс заходів для дотримання державної дисципліни та законності в господарській діяльності, сфері управління, у виконавчо-розпорядчій діяльності та інших сферах життєдіяльності з метою забезпечити найбільш повне здійснення прав і обов'язків суб'єктів правовідносин у дотриманні, охороні і захисті прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, а також інтересів підприємств, установ, організацій та держави [15, с. 16].

На думку вчених, під час визначення правової роботи важливими ознаками є: нерозривний зв'язок із відповідною сферою діяльності; підпорядкованість вирішенню основних завдань відповідної галузі (відповідного органу, організації); забезпечення законності та дисципліни в управлінському процесі; безпосереднє використання специфічних юридичних засобів, які дозволяють із багатоаспектної управлінської діяльності відмежувати роботу (діяльність), яка і має назву правової роботи. Зокрема, мова йде про функціонування цілої системи правових засобів: юридичних норм; заснованих на них правовідносин; тлумаченні юридичних норм; юридичної техніки. Правова робота в цьому значенні відображається у включенні механізму правового впливу та регулювання до вирішення управлінських задач, у приведенні та підтриманні цього механізму в активному стані [16, с. 15].

І.О. Степанов, П.Є. Лівак дійшли висновку, що розвиток вчення про правову роботу свідчить про те, що на першому етапі правова робота ототожнювалась з роботою юридичної служби, досліджувалися її завдання та функції.

На другому етапі вже розмежовується правова робота та юридична служба. Поворотним стає третій етап, на якому змінюється розуміння змісту правової роботи, який, на думку вчених, полягає не в реалізації норм права, а в організації цього процесу; вводяться поняття правової служби та інтенсифікації реалізації норм права як показник ефективності правової роботи [10, с. 127].

О.О. Кравець вважає, що позиції вчених і практиків щодо суб'єктів правової роботи можна умовно поділити на дві позиції. Представники так званого «вузького» розуміння правової роботи зводять її лише до діяльності юридичної служби. Представники «широкого» розуміння правової роботи вважають, що правова робота – це діяльність не лише юридичної служби, а й відповідних посадових осіб та функціональних підрозділів. Вчені вважають, що «вузьке» розуміння правової роботи не відповідає потребам соціальної практики, воно безперспективне в умовах реформування економіки і створення правової держави [17, с. 16].

Отже, в науковій юридичній літературі відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «правова робота».

Організація правової роботи у вищих навчальних закладах здійснюється з неухильним дотриманням вимог постанов Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2001 р. № 1693 «Про вдосконалення організації правової роботи в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади» та від 26 листопада 2008 р. № 1040 «Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації». Здійснення правової роботи спрямовано на правильне застосування, дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів.

Правова робота ВНЗ – це спільна діяльність юридичної служби (юрисконсультства) з іншими структурними підрозділами ВНЗ, адміністративно-управлінським персоналом, скерована на забезпечення законності, дисципліни й правопорядку, використання прав й правових засобів при виконанні ВНЗ своїх цілей та основних завдань із метою неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства в ході діяльності ВНЗ [1, с. 314; 9, с. 7].

Потрібно зазначити, що важливе місце серед учасників інноваційних відносин безпосередньо повинна зайняти юридична служба як організатор належної правової роботи з правового забезпечення наукової діяльності вищих навчальних закладів, зокрема правового оформлення, подальшого використання та захисту її результатів.

До основних напрямів правової роботи ВНЗ слід віднести такі, як: локальна нормотворчість (положення про порядок здійснення всіх напрямів діяльності ВНЗ, накази, розпорядження тощо); договірна та претензійно-позовна діяльність; організація роботи з підвищення правової культури працівників; правове забезпечення оформлення прав інтелектуальної власності на результати науково-дослідної діяльності ВНЗ та захисту їхніх прав і законних інтересів в т.ч. під час використання об'єктів промислової власності у сфері господарювання [1, с. 314–315].

Разом із тим, досліджуючи зміст правової роботи у вищому навчальному закладі, також потрібно звернути увагу на такий її специфічний напрям, як захист результатів наукової та науково-дослідницької діяльності ВНЗ, який є одним з основних їх видів діяльності. Практика господарювання свідчить про те, що в умовах відкритого ринку і жорсткої конкуренції для забезпечення інтересів виробників їм необхідно активізувати процеси залучення майнових прав та об'єктів прав інтелектуальної власності, в т.ч. і вузів. Однак у більшості вузів результати наукових досліджень не оформлені як об'єкти інтелектуальної власності, а отже, не введені до складу майна вузу як нематеріальний актив. Нерозвиненість оформлення документів щодо захисту прав промислової власності, відсутність у вузах фахівців з інтелектуальної власності, незакріплення в посадових інструкціях працівників навчальних закладів обов'язків з оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності, які створюються в вузах, не дозволяє останнім правомірно користуватися перевагами власника або правовласника передових науково-технічних розробок, створених у процесі науково-дослідної діяльності установи. Крім того, останнім часом активно почали зростати масштаби правопорушень у сфері неправомірного використання об'єктів промислової власності, завдаючи непоправної шкоди правам та інтересам вузу. Тому у сфері вищої освіти одним з обов'язкових напрямів в змісті правової роботи є оформлення документів для отримання права на об'єкт інтелектуальної власності [18, с. 124].

Висновки. Отже, враховуючи активність ВНЗ як учасника господарсько-інноваційних відносин, підтримуємо думку О.В. Куцурубової-Шевченко щодо підвищення ролі і значення правової роботи в діяльності ВНЗ, а також з урахуванням необхідності участі ВНЗ у процесі формування інноваційно-орієнтованої економіки наповнити її зміст новим напрямом, спрямованим на правове оформлення результатів наукових досліджень та захист прав і охоронюваних інтересів ВНЗ під час використання їхніх об'єктів промислової власності у сфері господарювання іншими суб'єктами [1, с. 316].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Куцурубова-Шевченко О.В. Зміст і напрями правової роботи вищих навчальних закладів у сучасних умовах [Електронний ресурс] / О.В. Куцурубова-Шевченко // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 310–316. – Режим доступу : www.http://nduv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2014_1_54.pdf.
2. Домбровський С.Ф. Правове забезпечення організації та діяльності юридичної служби в Україні та Польщі : порівняльно-правові аспекти / С.Ф. Домбровський, Л.С. Тараненко // Університетські наукові записки. – 2016. – № 57. – С. 164–174.
3. Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу : монографія / О.О. Романовський. – Вінниця : Нова Книга. – 2012. – 504 с.
4. Романовський О.О. Шляхи впровадження інновацій, підприємництва та підприємницької освіти в системі національної освіти України : монографія / О.О. Романовський. – Вінниця : Нова Книга. – 2010. – 416 с.
5. Шаталова Л.М. Особливості фінансово-господарської діяльності вищих навчальних закладів в Україні [Електронний ресурс] / Л.М. Шаталова. – Режим доступу : http://www.pravoznavec.com.ua/period/ article/16785/%CB.
6. Інноваційні дослідницькі університети як чинник модернізації освітньо-наукової сфери та розбудови суспільства знань [Електронний ресурс]. Аналітична записка. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/ articles/1427/.
7. Дерев'янко Б.В. Щодо удосконалення правового забезпечення проведення наукових досліджень навчальними закладами України / Б.В. Дерев'янко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 8. – С. 8–11.
8. Гусь А.В. Інноваційний університет як чинник розбудови економіки знань [Електронний ресурс] / А.В. Гусь // Міжнародний науковий вісник. – 2015. – № 1(10). – С. 245–257. – Режим доступу : http://www.dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9406/1/.
9. Каралкіна Т.В. Вдосконалення правової роботи вищих навчальних закладів / Т.В. Каралкіна // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2014. – Т. 27(66). – № 4. – С. 3–8.
10. Степанов І.О. Правова робота як юридичний засіб інтенсифікації застосування та реалізації права / І.О. Степанов, П.Є. Лівак // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 3. – С. 125–128.
11. Горевий В.І. Організація юридичної служби на підприємстві : Навчальний посібник / В.І. Горевий. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 301 с.

12. Пашков В. Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях як навчальна дисципліна та складова господарсько-правової освіти / В. Пашков // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 4(63). – С. 186–194.
13. Юридична служба на підприємстві, в установі, організації : практичний посібник. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 274 с.
14. Головань І.В. Бізнес-адвокатура в Україні / І.В. Головань. – Донецк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2004. – 127 с.
15. Несинова С.В. Проблеми юридичної діяльності як різновиду правової роботи в органах ДПС України / С.В. Несинова // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2013. – № 1(4). – С. 15–22.
16. Правова робота в Збройних Силах України : навчальний посібник / За заг. ред. В.І. Кириленка. – К. : РВЦ «Військовий інститут», 2010. – 408 с.
17. Кравець О.О. Поняття правової роботи і юридичної служби в органах місцевого самоврядування / О.О. Кравець // Судова апеляція. – 2016. – № 2. – С. 6–23. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2016_2_3.
18. Куцурубова-Шевченко Е.В. Правовая работа в деятельности высших учебных заведений на современном этапе / Е.В. Куцурубова-Шевченко // Вестник института экономических исследований. – 2016. – № 1. – С. 119–125.

УДК 346. 9

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

FOREIGN EXPERIENCE OF INFORMATION PROTECTION IN BUSINESS AND ITS USE IN UKRAINE

Лапінська Є.І.,
студентка магістратури
кафедри господарського права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

У статті розглянуто зарубіжний досвід захисту інформації суб'єктів господарювання під час здійснення ними своєї діяльності. Проаналізовано системи інформаційної безпеки розвинутих країни світу. На підставі проведеного дослідження запропоновано можливі варіанти ефективного використання досвіду передових держав у сфері захисту інформації підприємництва в Україні.
Ключові слова: захист інформації, зарубіжний досвід інформаційної безпеки в підприємництві, шпигунство, економічна безпека підприємницької діяльності, комп'ютерні програми.

В статье рассмотрен зарубежный опыт защиты информации хозяйственных субъектов при осуществлении ими своей деятельности. Проанализированы системы информационной безопасности развитых стран мира. На основании проведенного исследования предложены возможные варианты эффективного использования опыта передовых стран в области защиты информации предпринимательства в Украине.
Ключевые слова: защита информации, зарубежный опыт информационной безопасности в предпринимательстве, шпионаж, экономическая безопасность предпринимательской деятельности, компьютерные программы.

In the article foreign experience of protection of information of economic subjects in the course of their activities is considered. Information security systems of the developed countries of the world are analyzed. On the basis of the conducted research, possible options for the effective use of the experience of advanced countries in the field of protection of business information in Ukraine are proposed.
Key words: information protection, foreign experience of information security in business, espionage, economic security of entrepreneurial activity, computer programs.

Постановка проблеми. Інформаційна безпека наразі є однією з необхідних умов нормального функціонування суб'єктів господарювання. Практика показує, що будь-яка недружня акція, спрямована проти інтересів господарюючого суб'єкта, починається зі збору інформації, тому питання інформаційної безпеки вже давно входить до головних пріоритетів. Вивчення ж зарубіжного досвіду захисту інформації в підприємництві дозволить розв'язати ці та пов'язані з ними проблеми.

Стан дослідження. Питання інформаційної безпеки розглядалося в наукових працях вітчизняних і зарубіжних авторів, як: І. Арістова, В. Бебик, А. Гальчинський, О. Голобуцький, П. Друкер, Я. Жаліло, О. Зощенко, М. Зубка, І. Колідушко, А. Колодюк, Е. Лемберг, Є. Макаренко, Н. Марсук, А. Новицького, Г. Почепцов, А. Пшеворський, А. Яфонкін [1] та інші.

Незважаючи на їх вагомий внесок в розробку та впровадження у вітчизняне законодавство заходів з реалізації забезпечення інформаційної безпеки суб'єктів господарювання, вважати, що усі питання в зазначеній сфері вирішені, не можна. Так, невирішеними на сьогодні, на нашу думку, залишаються проблеми суб'єктів господарювання, пов'язані з відсутністю чіткої системи захисту інформації та законодавчого впровадження передового зарубіжного досвіду подолання таких проблем у вітчизняне законодавство.

Мета дослідження. Аналіз зарубіжного досвіду захисту інформації у сфері підприємництва та його використання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що законодавчий рівень інформаційної безпеки найбільше забезпечений у США, де нараховується близько 500 законодавчих актів. Оцінним стандартом захисту інформації є стандарт Міністерства оборони США «Критерії оцінювання довірених комп'ютерних систем» [2].

Ця праця, звана найчастіше за кольором обкладинки «Помаранчевою книгою», була вперше опублікована в серпні 1983 року. У ній йдеться не про безпечні, а про довірені системи, тобто системи, яким можна надати певний ступінь довіри. Детальний аналіз змісту «Помаранчевої книги» підтверджує, що це основний стандарт захисту інформації, що використовується в США усередині підприємництва. Він покладений в основу системи колективної безпеки американського бізнесу, що запроваджений